

Malmö stad
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Datum

2025-04-04

Adress**Diarienummer**

GYVF-2025-903

Yttrande**Till**

Kommunstyrelsen

**Remiss angående remiss från
Utbildningsdepartementet - Bättre förutsättningar för
trygghet och studiero i skolan (SOU 2025:8)
STK-2025-357**

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden lämnar följande yttrande:

Sammanfattning

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig över betänkandet "Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan" (SOU 2025:8). Betänkandet innehåller förslag till (1) förändringar i skollagen för att stärka rektorns och lärarnas möjlighet att upprätthålla trygghet och studiero, (2) förstärkningar i arbetet mot kränkande behandling och (3) inrättande av ett nationellt frånvaroregister för att motverka frånvaro.

Det saknas en stringent överensstämmelse mellan föreslagna skollagsändringarna och läroplanernas skrivningar. Nämnden understryker vikten av att föreslagna skrivningar i skollagen och läroplanen för gymnasiet ses över. Nämnden ställer sig kritisk till att utredningens förslag inte heller tar hänsyn till huvudmannens roll. Ansvaret för trygghet och studiero läggs i stället direkt på rektorn.

I relation till skolans styrdokument lyfter nämnden vikten av att utredningens förslag att läraren leder och beslutar om undervisningen bör skrivas in i skollagen. Det kan underlätta för lärare som utsätts för otillbörliga påtryckningar.

Av utredningens egen konsekvensanalys framgår att förslagen innefattar risk ur ett barnrättsperspektiv när en elev kan visas ut ur undervisningslokalen utan att först ha uppmanats att ändra sitt uppförande. Det föreligger även en risk att rättssäkerheten för elever i skolan minskar när lärare inte behöver dokumentera och motivera kvarsittningar och utvisningar. Vidare finns det en risk för minskad trygghet för den elev som utvisats, om det inte finns skolpersonal med adekvat kompetens som tar emot eleven utanför klassrummet. Det finns avslutningsvis en risk att elever med

funktionsnedsättning, psykisk ohälsa, svårigheter i det sociala samspelet eller koncentrationssvårigheter oftare än sina klasskamrater kommer att utvisas. Därmed ställer sig nämnden tveksam till förslaget att läraren ska kunna visa ut eleven ur klassrummet utan att först ha uppmanat eleven att ändra sitt beteende vid en allvarlig händelse. Nämnden understryker vikten av att elever som stör ordningen upprepade gånger får stöd och medvetandegörs om konsekvenser för att ändra sitt beteende.

Nämnden ställer sig tveksam till förslaget att rektorn kan fatta beslut om att neka en elev tillträde till skolan. Nämnden understryker vikten av att skolan utreder vad en elevs ordningsstörning beror på. Nämnden lyfter behovet av en utredning om hur förslaget påverkar lärares arbetsmiljö, om det införs.

Nämnden är positiv till att möjligheten att tillfälligt omplacera en elev utökas till åtta veckor per termin. Nämnden ställer sig bakom utredningens förslag om att föra in en skrivning i skollagen om att det ska utarbetas en plan för att stödja elevens återgång till den undervisning vid den enhet som ska vara elevens skolenhet efter den tillfälliga omplaceringen.

Nämnden lyfter diskrepansen mellan utredningens förslag om begränsat inflytande för vårdnadshavare och läroplanens skrivningar om att skolorna ska samverka med vårdnadshavare och säkerställa insyn i elevernas skolgång.

Nämnden ber om ett förtydligande av hur förslaget om skolregler, konsekvensplan och förväntansdokument förväntas bidra till arbetet med trygghet och studiero. De allra flesta skolor har ordningsregler idag, vilka är framtagna med eleverna. Forskningen framhåller att det gemensamma ansvaret för att upprätthålla normer och värderingar i skolan ger effekt på trygghet och studiero snarare än ett dokument med ordningsregler. Nämnden betonar risken för att ett framtagande av dessa planer kommer att utgöra ytterligare en administrativ börda för skolans personal.

Nämnden ställer sig positiv till att akutskola definieras i skollagen. Nämnden betonar samtidigt vikten av att förslaget förtydligar möjligheten till akutskolor i gymnasieskola och anpassad gymnasieskola.

Nämnden ställer sig positiv till att regleringen om kränkande behandling ses över i sin helhet. Nämnden efterfrågar ett förtydligande av vad mobbningsbegreppet förväntas tillföra i förhållande till det etablerade begreppet kränkande behandling. Nämnden ställer sig positiv till att det inrättas ett nationellt centrum för skoltrygghet och mot mobbning.

Nämnden ställer sig positiv till att begreppen giltig och ogiltig frånvaro definieras i skollagen och att Skolverket får i uppdrag att ta fram ett nationellt frånvaroregister. Nämnden understryker vikten av en gedigen utredning för gymnasieskolan och

anpassad gymnasieskola tas fram. Avslutningsvis betonar nämnden att ett sådant register inte får bli en administrativ börda för personalen i skolan och att kostnader för ett sådant register inte tillförs kommunerna.

Yttrande

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig över betänkandet "Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan" (SOU 2025:8). Nämnden yttrar sig över de förslag som gäller för gymnasieskola och anpassad gymnasieskola.

Åtgärder för trygghet och studiero

Nämnden konstaterar att utredningens uppgift är att se till att skolorna får fler verktyg för att arbeta för en positiv skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Utredningen föreslår att förändringar gällande disciplinära åtgärder införs trots att utredningens konsekvensbeskrivning visar på risker för eleverna såsom ökad risk för diskriminering av elever med funktionsnedsättning.

Nämnden vill framhålla att ökad fokus på disciplinära åtgärder riskerar att flytta fokus från studiero- och trygghetsfrämjande åtgärder. Nämnden anser att det är viktigt att regeringen följer upp om förslagen leder till önskat resultat gällande trygghet och studiero.

Rektors befogenheter och ansvar

Nämnden bedömer att det är tveksamt att förslaget att tydliggöra rektorns ansvar för att utveckla skolans arbete med trygghet och studiero kommer att bidra till ökad trygghet och studiero eftersom rektorns ansvar för detta arbete redan finns angivet i läroplanen. Enligt skollagen har alla elever rätt till en trygg och stödjande skolmiljö. I läroplanen anges att elever ska känna till hur de kan få hjälp om de upplever otrygghet i eller utanför skolan. Det är skolans och ytterst huvudmannens ansvar att skapa trygghet och studiero. I läroplanen för gymnasieskolan och motsvarande skolformer finns skrivningar om arbetsmiljön i skolan. Där står bland annat att:

- skolans mål är att varje elev genom egen ansträngning och delaktighet, utifrån sina förutsättningar, tar ansvar för sitt lärande och för att bidra till en god arbetsmiljö.
- skolans mål är att varje elev visar respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan.

I skollagens sjätte kapitlet finns även krav och regler för hur huvudmannen och skolan ska arbeta för att motverka kränkningar. En skola utan kränkande behandling blir en trygg skola.

Förslaget att tydliggöra rektors ansvar tar inte hänsyn till huvudmannens roll utan ansvaret läggs direkt på rektorn och huvudmannen förbigås. Vidare har utredaren inte föreslagit ändringar i läroplanen som motsvarar de föreslagna ändringarna i skollagen.

Nämnden är tveksam till förslaget om nya disciplinära åtgärder som ger rektor möjlighet att fatta beslut om att neka eleven tillträde till skolan. Nämnden vill understryka vikten av att skolan utreder vad en elevs ordningsstörning beror på.

Nämnden anser att förslaget att eleven ska erbjudas fjärr- eller distansundervisning under en period där rektor har beslutat neka tillträde till skolan, inte stämmer överens med kapitel 21 och 22 i skollagen gällande fjärr- och distansundervisning. Exempelvis får distansundervisning användas enbart om elev medger att sådan undervisning används. Vidare får distansundervisning endast utföras av en huvudman inom skolväsendet som efter ansökan har godkänts som utförare av utbildning där distansundervisning används. (22 kap. 7-9 § skollag). Nämnden anser att kraven för fjärr- och distansundervisning behöver utredas vidare så att ett enhetligt regelverk kan föreslås. Vidare vill nämnden lyfta att en åtgärd där eleven nekas tillträde till skolan kan hindra förverkligandet av mänskliga rättigheter gällande rätt till utbildning. Även lärares arbetsbörda riskerar att öka när ordinarie undervisning behöver genomföras samtidigt som fjärr- eller distansundervisning.

Nämnden är positiv till att möjlighet för tillfällig omplacering utökas till åtta veckor per termin då det ibland krävs längre tid än fyra veckor för att åstadkomma önskad förändring i beteende. Nämnden är också positiv till att det förs in en skrivning i skollagen om att det ska utarbetas en plan för att stödja elevens återgång till den undervisning vid den enhet som ska vara elevens skolenhet efter den tillfälliga omplaceringen.

Lärarens föreslagna befogenheter

I utredningen föreslås att undervisning både bestäms och leds av läraren och att det syftar till att stärka lärarnas kompetens och skapa bättre förutsättningar för att genomföra undervisning av hög kvalitet. Förslaget att skriva in i skollagen att läraren leder och beslutar om undervisningen kan underlätta för lärare som utsätts för otillbörliga påtryckningar. Nämnden vill också lyfta att det saknas motsvarighet i läroplanerna vilka understryker att eleverna ska vara delaktiga i undervisningens planering, arbetssätt och innehåll.

Av utredningens egen konsekvensanalys framgår att förslagen innefattar risk ur ett barnrättsperspektiv när en elev kan visas ut ur undervisningslokalen utan att först ha uppmanats att ändra sitt uppförande. Det föreligger även risk för att rättssäkerheten för elever i skolan minskar när lärare inte behöver dokumentera och motivera kvarsittningar och utvisningar. Det finns risk för minskad trygghet för den elev som

utvisats, om det inte finns skolpersonal med adekvat kompetens som tar emot eleven utanför klassrummet. Det finns avslutningsvis en risk att elever med funktionsnedsättning, psykisk ohälsa, svårigheter i det sociala samspelet eller koncentrationssvårigheter oftare än sina klasskamrater kommer att utvisas. Därmed ställer sig nämnden tveksam till förslaget att läraren ska kunna visa ut eleven ur klassrummet utan att först ha uppmanat eleven att ändra sitt beteende vid en allvarlig händelse. Nämnden understryker vikten av att elever som stör ordningen upprepade gånger får stöd och medvetandegörs om konsekvenser för att ändra sitt beteende.

Skolverket ska få i uppdrag att ta fram stödmaterial och juridisk vägledning kring detta förslag. Det är positivt att stöd lämnas till lärarna. Nämnden anser dock att det är viktigt att lärarna fortsatt har möjlighet att utforma undervisningen efter sitt professionella kunnande och sina erfarenheter.

Vårdnadshavares inflytande

I utredningen föreslås att vårdnadshavarnas inflytande över utbildningen ska begränsas. Förslaget gäller enbart grundskola, vilket skapar otydlighet för gymnasieskola som också tar emot omyndiga elever. Nämnden anser att det kan finnas fall när vårdnadshavare tar tid från skolpersonalen. Förslaget om begränsat inflytande för vårdnadshavare stämmer inte överens med läroplanen, vilken understryker att skolorna ska samverka med vårdnadshavare och säkerställa insyn i elevernas skolgång. Nämnden anser att föreslagna skrivningar i skollagen och läroplanen för gymnasiet behöver ses över för att skapa en överensstämmelse mellan styrdokumentet.

Skolregler, konsekvensplan och förväntansdokument

Utredningen föreslår att skolorna ska upprätta skolregler som endast förankras med eleverna och inte utarbetats tillsammans med dem, samt att en plan för konsekvenser av överträdelse och ett förväntansdokument ska tas fram. Nämnden konstaterar att de allra flesta skolor redan har ordningsregler som tagits fram tillsammans med eleverna. I betänkandet lyfts forskning kring ordningsregler eller skolregler fram. Där visar utredningen att andra förslag än skolregler är mer gynnsamma. Forskningen framhåller att det är det gemensamma ansvaret för att upprätthålla normer och värderingar i skolan, vilket ger effekt på trygghet och studiero snarare än ett dokument med regler. Särskilt gäller detta när eleverna har deltagit i framtagandet av reglerna. Nämnden anser att begränsning av elevernas inflytande strider mot barnkonventionen som slår fast att barn har rätt att bli hörda i alla frågor som rör dem.

I skollagens femte kapitel anges de disciplinära åtgärder som får vidtas. Det är också tydligt i skollagen att det endast är dessa disciplinära åtgärder som får användas. Nämnden ser en risk för att en konsekvensplan leder till att andra disciplinära åtgärder skrivs fram när skolor ska skriva fram vilken konsekvens som en överträdelse kan få. I utredningen framgår även att anmälan till socialtjänst ska tas med i konsekvensplanen

trots att det inte är en disciplinär åtgärd. Det riskerar att leda till missförstånd om en anmälan till socialtjänsten framstår som en bestraffning.

Nämnden bedömer att framtagande av dessa planer kommer att utgöra en administrativ börda för skolans personal.

Akutskola i skollagen

Nämnden är positiv till att akutskola definieras i skollagen, men vill att förslaget förtydligar möjligheten till akutskolor i gymnasieskolan som i nuvarande utredning inte omfattas trots att behovet finns. Nämnden efterlyser klargöranden vad som gäller för elever inom anpassad gymnasieskola.

Nolltolerans mot trakasserier, kränkande behandling och mobbning

Nämnden tillstyrker att regleringen om kränkande behandling ses över i sin helhet. Nämnden anser dock att det inte är utrett varför det är nödvändigt att återinföra mobbningsbegreppet. Det är oklart vad mobbningsbegreppet skulle tillföra. Begreppet kränkande behandling är etablerat numera. Nämnden är positiv till att det inrättas ett nationellt centrum för skoltrygghet och mot mobbning. Det kan stödja och främja huvudmännens arbete mot kränkande behandling från förskola till gymnasium.

Nationellt frånvaroregister

Nämnden är positiv till att giltig och ogiltig frånvaro definieras i skollagen.

Den utredning om nationellt frånvaroregister som Skolverket genomförde år 2020 omfattade inte gymnasieskolan. I betänkandet föreslås att gymnasieskolan ska ingå i ett nationellt register. Nämnden vill understryka vikten av en gedigen utredning för gymnasieskola och anpassad gymnasieskola genomförs. Skolverket utredde införandet av ett nationellt frånvaroregister för grundskolan år 2020 men förutsättningarna för gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan har inte utretts. När det gäller ett nationellt frånvaroregister vill nämnden framhålla att det är viktigt att ett sådant register inte blir en administrativ börda för personalen i skolan och att kostnader för ett sådant register inte tillförs kommuner.

Avslutningsvis, angående antalet remisser och deras förslag

Nämnden vill avslutningsvis påpeka att det stora antal betänkanden angående skolan, som under en tid remitterats, skapar en mängd styrsignaler där betänkandena lämnar förslag som inte stämmer överens med varandra. Det gör det svårt att bedöma hur den fortsatta beredningen kommer att väga de olika förslagen mot varandra och vad slutresultatet kommer att bli. I föreliggande betänkande lämnas exempelvis förslag till ändringar i skollagen när det gäller trygghet och studiero respektive inflytande. Däremot lyfts inga förslag på ändringar som behöver göras i läroplanerna för att dessa ska överensstämma med skollagen. I en fotnot i betänkandet (fotnot 2, s. 64) framgår att betänkandet angående nya läroplaner Kunskap för alla (SOU 2025:19) lämnar

förslag till ändringar i läroplanen för grundskolan men inte i läroplanen för gymnasieskolan. I betänkandet Tid för undervisningsuppdraget (SOU 2025:26) lämnas förslag till ändringar i sjätte kapitlet angående arbetet mot kränkande behandling som inte beaktas i Bättre förutsättningar för trygghet och studiero. I föreliggande utredning lämnas förslag till ytterligare dokument – konsekvensplan och förväntansdokument - som ska upprättas men som inte tas upp i utredningen Tid för undervisning trots att de kommer att påverka lärarnas arbetsbörda.

Ordförande

Juan-Tadeo Espitia (S)

Förvaltningsdirektör

Anneli Schwartz

Åke Gusérus Bengtsson (SD) och Monika Hansson (SD) reserverar sig muntligen mot beslutet.

John Roslund (M), Mats Mattson (M) och Jonathan Rosenqvist (M) anmäler en skriftlig reservation till förmån för sitt eget yrkande (bilaga 3).

Narcis Spahovic (L) inkommer med ett särskilt yttrande enligt bilaga 4.